

שבוע טוב

Číslo 31/5767

25.květen '07

Tora je součástí izraelského národa Výklad k sidře Naso (Numeri 4,21 - 7,89)

Gemara k talmudickému traktatu Šabat praví, že poté co Moše převzal Toru, satan oslovil H-spodina: "Páne světa, kde je Tora?" "Není už v nebi." odpověděl H-spodin, "Dal jsem ji do pozemského světa." Když H-spodin řekl, že Tora je na zemi, satan se ji pokoušel nalézt. Nejdřív se zeptal anděla země a pak anděla moře: "Nevíte kde je Tora?" Oba spontánně odpověděli že, netuší, kde by Tora mohla být. Satan se tedy vrátil a znovu se ptal H-spodina. "Tak jsem se ptal jak země, tak i moře a ti mi odpověděli, že Toru nemají. Kde je tedy Tora?"

H-spodin odpověděl, "Dal jsem ji potomku Amrama." (syn Amrama = Moše) Jakmile to satan uslyšel, přistoupil k Moševi a požadoval od něj Toru. Moše Satanu odpověděl, "Myslíš si, že stojíš za to přijmout B-ží Toru?" H-spodin posléze řekl Mošemu, "Satanovi jsi nemluvil úplnou pravdu. Přeci Toru jsem dal vám!" Moše odpověděl: "Pane světa, tak cenný poklad, kterého si cení celé Nebe, čím si zasloužím, že Toru jsem převzal právě já?" H-spodin odvětil Mošemu, "Protože ses dokázal ponížít (Tora ostatně o Mošem hovoří jako nejpokornějším člověku na zemi), Tora bude tvou součástí - tak jak je psáno: "Tora Mošeho, mého služebníka." Jak máme porozumět obsahu těchto rozhovorů? Maharša vysvětluje ve svém komentáři, že vzhledem k tomu, že je psáno "Tora je širší než země a hlubší než oceán", satan měl potíže s pochopením jak je to vůbec možné, že Tora (která je nekonečná v absolutním slova smyslu) mohla být použitelná pro pozemskou dimenzi, která je konečná a omezená. Satan přišel k andělu země a andělu moře, aby se pokusil vyzvědět jakou Toru může mítí důležitost v pozemských podmínkách. Naši moudří říkali, že každý den v týdnu má "svůj protějšek." Například, protějškem prvního dne v týdnu neděle je pondělí, protějškem úterka je středa atd. Midraš se ptá, "Kdo je protějškem sedmého dne (šabat)? [který má liché pořadové číslo]" H-spodin rozhodl, že izraelský národ je oním "protějškem" šabat. Jak chápeme vztahu židovského národa k šabat? Sedmý den v týdnu je 24- hodinový (vlastně 25 hodinový) časoprostor, který je na první pohled stejný jako kterýkoliv jiný den týdne. Ale přesto je sedmý den - královna šabat - vrozené duchovno, které přirovnává Talmud k budoucímu světu, Tuto

myšlenku uvádí i anonymní pisatel novozákonního listu Židům

"O sedmém dni je přece v Písmu řečeno: 'I odpočinul Bůh sedmého dne od všeho svého díla...' Tak má Boží lid pravý sobotní odpočinek teprve před sebou. Neboť kdo vejde do Božího odpočinutí, odpočine od svého díla, tak jako Bůh odpočinul od svého. A tak usilujme, abychom vešli do toho odpočinutí a nikdo pro neposlušnost nepadl jako ti na poušti." List Židům 4, 8nn

Ostatně závdavek budoucího světa nemůžeme chápat materialisticky. Mišna v Pirkei Avot (slavné výroky našich otců) praví že jedním ze zázraků Prvního (Šalomounova) chrámu bylo, že lid který byl doslova namačkan na vnitřním nádvoří, jakmile nastal okamžik, aby padli na tvář, bylo dostatek prostoru pro všechny. Takže se navzájem neušlapali. Uvnitř fyzického je vždy něco, co není možné pochopit lidským rozumem. Je důležité všimnout si, že zdi chrámového nádvoří se nikterak nerozestoupily. Zde docházelo k prolínání fyzického světa a duchovního. „Chrám odpovídá celému světu ..." (Midraš Tanchuma 6) Na jedné straně je Bůh všudypřítomný, na druhé straně jsou zvláštní místa, kam sestupuje. Přes dva tisíce let Židé touží po znovuvybudování chrámu, což je cíl, který by přinesl více všem národům světa než samotnému židovskému národu, protože se v něm odehrávaly určité ekologické obřady, svolávající požehnání na celý vesmír. Poněvadž chrám existoval jako model harmonické stavby, nebyly jeho kameny tesány železným ostřím, nýbrž tvarovány jazykem magického červa zvaného Šamir.

Ačkoli Bejt ha mikdaš (jiný název pro chrám) byl umístěn ve fyzickém světě, jeho hodnota a význam byl duchovní, a proto měl neomezenou dimenzi.

Přestože šabat je časový úsek sestaven z 25 fyzických hodin, jeho základní hodnota a význam zůstává duchovní. To je onen závdavek budoucího světa, a tak je hodnota šabat nevyčíslitelná. Příslušníci židovského národa, ačkoli i oni jsou bytosti z masa a kostí, též mají duchovní rozměr. Proto jejich kapacita není nikterak omezena. Toru, která je širší než země a hlubší než moře, nemůže pojmut fyzický svět, který je konečný. I když se to někomu nebude líbit, Tora nebyla dána světu resp. národům světa. Byla výlučně darována izraelskému národu, jehož dimenze je vpradě neomezená. A právě Satan (stejně jako dnes mnozí ateisté a křesťané) nemohl pochopit tuto realitu. A

proto H-spodin řekl satanovi aby šel k "potomku Amrama" - Mošemu, protože Svatý, buďž požehnan dal Toru právě jemu. Moše Rabejnu byl duchovním ekvivalent celého izraelského národa. Satan absolutně nemohl pochopit tu skutečnost, že jeden člověk by mohl být ekvivalentem všeho židovského lidu. Moševa duchovní dimenze byla naprosto nevyčerpatelná. Když Moše odpověděl a řekl, "kdo může mít B-ží Toru" dal najevo, že jako

pouhý smrtelník nemůže být partnerem nekonečné Toře. být jako omezená fyzická bytost. Proto převzal duchovní statut nekonečné dimenze, a tak obdržel kapacitu k zisku potřebné kvalifikace pro přijetí neomezeného duchovna reprezentované samotnou Torou.

Šabat šalom

Poznámky k aktuální sidře

„**al-moše**- Mošemu“

Or HaChajim, Abarbanel- Aharonovi bylo spolu s Mošem přikázáno sečíst a pověřit Kehatovce, protože kohanim museli připravit svaté předměty k přepravě, než je Kehatovci mohli nést. U ostatních levitských rodů nebyla účast kohanim nutná, proto se tam Aharonovo jméno neuvádí.

„**gam-hem**- také“

B'chor Shor- Při sčítání od jednoho měsíce věku byli levité seřazeni podle stáří Leviho synů: Geršon, Kehat, Merari. Tato kapitola jmenuje Kehatovce, nosiče schránky, vynechává Geršonovce a uvádí jen, že ostatní rody byly také sečteny. Není to znevážení těchto rodů, je to úcta ke schráně: proto Tóra říká „naso- povstaň“, tj. vzdej úctu také synům Geršona. (Bamidbar Raba 6:2).

Rb.Mošé Feinstein- Obrat „gam hem- také“ naznačuje, že Geršonovci byli sečteni, když se sčítali Kehatovci, kteří nosili nejsvatější věci svatyně. Geršonovci nosili věci menší svatosti a jestliže Tóra říká „také“, říká tím, že obojí je pro svatyni stejně důležité a oba úkoly se mají vykonávat se stejnou radostí. Je to morální naučení pro ty, kdo snad nejsou úspěšní ve studiu Tóry nebo nemohou věnovat velkou částku na podporu toraických učenců; je lehké tyto lidi odradit a říci, že jejich snažení nemá cenu nebo že jejich dar je příliš malý. Tóra ale říká, že každý úkol je důležitý, ať člověk nosí svatou schránku nebo jen kolíky a provazy, protože každý má své jedinečné místo v celku, ve službě B-hu.

„**laavod avoda**- konat službu“

K jejich povinností patřil i hudební doprovod při některých společných obětech (Bamidbar Raba 6:5). Talmud to nazývá službou. Podle Daat Zekenim to znamená pomáhat při těch částech obětní služby, které nemusejí vykonávat kohanim, např. schita, stažení zvířete, rozporcování.

„**laavod ulmasa** - konat...nosit“

Chizkuni- „konat“= připravit k přepravě části svatyně. Kehatovci museli čekat opodál, až kohanim připraví k transportu to, co měli nést.

„**kol-klej**- všechno narádí“

Ibn Ezra- Tj. vše potřebné ke vztyčení svatyně a konání bohoslužby- kolíky, provazy, háčky pro upevnění závěsů, hudební nástroje atd.

„**aharon uvanav**“

Náš verš říká, že Aharon a jeho dva synové měli dohled nad Geršonovci, následující verš zmiňuje pouze Itamara.

Raši, vykládá Mizrahi- Náš verš udává obecně vztah Aharonova rodu a Geršonovců, další verš říká, že ten, kdo dohlížel na Geršonovce, byl Itamar.

Ramban- Aharon a jeho synové určili jednotlivým levitům konkrétní úkoly, např. strážný brány, hudebník,... a řekli jim, kdy a co mají naložit a vyložit. Elazar měl vrchní dohled nad všemi třemi levitskými rody, Itamar byl „správcem“ narádí a částí, jež nosili Geršonovci.

„**uvšemot tifkedu**- jmenovitě vypočítáte“

Každý levita musí dostat určitý úkol, ne tedy celý rod obecně. Platí to pro Kehatovce a Geršonovce, ale zvlášť důležité je to pro Merarity, kteří nosili nejtěžší části svatyně a bylo nezbytné, aby se každý jednotlivec měl patřičný podíl na nošení břemene.

„**moše veaharon unesiej haeda**- Moše a Aharon a vůdcové...“

Or HaChajim- Všichni se podíleli na sčítání levitů: Moše jako B-ží zástupce, Aharon jako ten, kdo levitům „velí“ a vůdcové proto, že levité vykonávají svou službu v zastoupení celého národa.

„**vajihju pekudejhem** - bylo jich...“

Když byli levité sečteni podle rodů, udělal se celkový součet na znamení, že B-h miluje všechny stejně- podobně jako král, který počítá své poklady, těší se z každého zvlášť a pak je sečte dohromady a těší se z toho, kolik jich je. (Bamidbar Raba 6:11-12)

Očista tábora

Ramban- Židé byli poučeni, že musí svůj tábor zbavit rituální nečistoty- tuma, aby se tábor stal vhodným místem pro nově vztyčenou svatyni a pro spočinutí B-ží přítomnosti.

Raši- Toto poučení bylo národu předáno 1. nisanu, v den posvěcení svatyně. Ačkoliv bezprostřední příčinou duchovní nečistoty jsou fyzické faktory, duchovní úroveň má vliv na člověka i místo. Zákony tuma jsou mimo lidské chápání, jsou to „chukim-královské výnosy“

„**vajaasu chen...ken asu** - učinili...udělali“

Malbim- Dvojí opakování odkazuje k dvěma skupinám, jichž se týká příkaz: Izraelité, kteří příkaz prováděli a nečisté osoby, jež dobrovolně opustily tábor.

Hřích zpronevěry

Raši- Verš se vztahuje na osobu, která se zpronevěřila Hospodinu tím, že nezákonně zadržuje peníze svého bližního- splacení půjčky, krádež, opoždění mzdy apod. - a pak hřích ještě zhorší, když křivě přísahá, že nic nedluží. Tento případ najdeme už v Lv 5:20-26 a zde se opakuje: Tóra někdy opakuje zákon proto, aby k němu přidala něco nového. Zde jsou dvě nové věci: 1/ požadavek přinést oběť a dát poškozenému něco navíc, to obojí je součást smíření, nejdříve však musí zloděj dobrovolně vyznat svůj hřích

2/ pokud je poškozeným proselyta, který zemřel bez dědiců, udává se, co udělat s dlužnými penězi. Tento zákon o proselytech je obzvlášť důležitý nyní, kdy došlo k organizaci do kmenů, ježto proselyt nepatřili k žádnému z 12 kmenů a tábořili zvlášť. Proto nyní Tóra stanovuje zákon řešící případnou krádež jejich majetku. (Ramban)

Učíme se z toho, že finanční zpronevěra vůči bližnímu Židovi je zpronevěrou proti samotnému B-hu, protože B-h ochraňuje bezbranné.

„**veašma hanefeš hahi** - a duše se proviní“

Or HaChajim- Celá pasáž je v plurálu kromě této fráze; jednotné číslo tu podtrhuje, že křivá přísaha poskvrní duši, plurál učí, že hřích ovlivní nejen hříšníka, ale celý národ. Když člověk vezme peníze patřící druhému, popírá tím v podstatě, že B-h jednal spravedlivě, když tyto peníze přidělil druhému a křivá přísaha (= znevážení B-žeho jména) je zmenšením bázne před B-hem.

„**vehitvadu**- vyznají“

Vyznání není podmínkou zaplacení, protože zloděj musí poškozeného odškodnit bez ohledu na to, zda se očistil od svého hříchu nebo ne, a je-li jeho vina prokázána svědectvím, musí zaplatit, i když tvrdí, že je nevinen. Verš mluví o tom, že člověk se musí kát, aby získal smíření za hřích, a pokání je vyjádřeno vyznáním, neboť člověk se může kát, jen když si svůj hřích uvědomí a lituje ho. Když se hříšník kál, smí přinést oběť za vinu, nařizenou v Lv.

Ramban, Sefer HaMivrot Asej 73- Příkaz daný v tomto verši je základem obecného příkazu pokání za všechny hříchy. Příkaz je proto uveden zde, aby nás učil, že i tam, kde Tóra stanovuje zvláštní oběť- jako v tomto případě- smíření není možné bez ústního vyznání.

„**veim-ejn laiš goel** - když nemá člověk příbuzného“

Raši- Z této fráze je patrné, že verš mluví o proselytovi, neboť každý rodilý Žid má příbuzné, tj. dědice, a i když nemá nejbližší příbuzné, má vždy bratrance druhého a třetího stupně, protože všichni Židé jsou potomci praotců. Verš se tedy týká proselyty, který zemřel bez židovských dětí, neboť když člověk konvertuje a stane se Židem, zákonná pouta k jeho nežidovské rodině se přetrhnou. Majetek takového člověka je majetkem bez vlastníka. V tomto případě dává Tóra ukradený

majetek+ přidanou pětinu kohanim, kteří sloužili v Chrámu v době, kdy zloděj vrátí majetek.

„**vechol-truma**- každý díl“

Truma obvykle znamená část z úrody, jež se oddělí a dá kohanim.

Ramban- vycházejí z jednoho názoru v Sifre vykládá tento verš tak, že truma se stane osobním majetkem kohena až poté, když ji pěstitel přinese kohanovi, ale kohen nemá právo ji vlastníkovit vzít.

Raši dává přednost jinému názoru v Sifre, že tento verš odkazuje k bikurim- prvotinám ovoce (viz Ex 23:19), které se přinášejí kohanim sloužícím v Chrámu.

„**lo jihje**- bude jeho“

Raši- Když Žid označí část svého majetku za dar kohanim, např. truma nebo bikurim, dar je jeho v tom smyslu, že má právo rozhodnout, který kohen dar dostane. Podle midraše Tóra učí, že zadrželi-li někdo pro sebe svaté dary, potrestá ho B-h tím, že mu vezme jeho blahobyt a nenechá mu víc než to málo, co měl dát B-žím služebníkům.

„**iš ašer- jiten lakohen** - co člověk dá kohanim“

Rašbam- To, co je Tórou stanoveno pro kohanim, musí se jim dát a stane se to jejich osobním majetkem.

Raši- Talmud (Berachot 63a) vyvozuje z této zdánlivé samozřejmosti, že kdo dá kohanim, co jim náleží, neutrpí žádnou ztrátu a naopak „bude jeho“, protože ho B-h odmění za jeho štědrost.

Co se rozumí ukradením

Rb. Moše Feinstein-

1/ Je zakázáno připravit druhého o něco, co právoplatně náleží jemu, i když si člověk zdůvodní, že „to vzal boháčovi, který si toho ani nevšimne a nijak ho tím nepoškodím“.

2/ Ještě lehčí je zdůvodnit si, že podvést bohatého proselytu bez dědiců není špatnost, neboť „nebude přece žít věčně, má víc, než pro sebe potřebuje a nemá nikoho, komu by to připadlo po jeho smrti“.

3/ Někdo oddělí desátky, ale neodevzdá je a kohen či levita by mu mohli vzít desátky a omlouvat to tím, že „v každém případě to náleží mému kmeni a jedině, co dělám, je to, že zbavuji Izraelitu práva zvolit, komu konkrétně desátek dá, a to je zcela nepodstatné“.

Tóra nám říká, co je krádež: Nesmíme vzít nic, co B-h nedal přímo nám, bez ohledu na to, zda vezmeme málo či mnoho, nebo zda máme pro svůj čin „morální“ omluvu.

Sota

Sota je žena, která se chová nepatřičně, takže zavdává manželovi důvod k podezření z cizoložství, avšak není důkaz o její vině či nevině. Tóra tu uvádí zázračný postup, který buď dokáže její vinu a způsobí smrt jí a jejímu nedovolenému milenci, anebo naopak prokáže její nevinu a znovu tak nastolí důvěru a úctu v manželství. Pokud žena byla nevěrná, strach z hrozící smrti ji přivede k vyznání. Manželství pak skončí rozvodem, ale žena nebude potrestána, ježto není právně přijatelného potvrzení viny.

Ke zdůraznění svatosti a čistoty manželského svazku Tóra užívá dva výrazy: meila- nevěra (zpronevěra, tedy tentýž výraz jako když někdo vezme něco

z chrámového majetku pro své osobní použití) a nitmaa- poskvrněná (žena, která je vinna), tj. opak čistoty. Manželství tedy není pohodlný prostředek k uspokojení vášně a materiálních potřeb, ale posvátný svazek vyžadující věnost a čistotu partnerů.

Hořká voda

Je to zkouška, jíž se žena podrobí a jež prokáže její nevinnost- čistotu, byla-li obviněna neprávem, anebo vinu. Je-li vinna, zemře při zkoušce. (Mišna, Sota 20a). Toto je jediná halachická procedura v Tóře, jež závisí na nadpřirozeném zásahu. Byl to trvající zázrak tak dlouho, dokud v židovském národě převažovala bohobojnost a dokud si zasloužil, aby v něm přebývala B-ží přítomnost. Zkouška ztratila svou účinnost a byla přerušena sanhedrinem v éře 2. Chrámu, kdy národ již nebyl hoden tohoto zázraku.

Účel zkoušky byl dvojitý:

1/ potrestat cizoložství a odhalit nemorálnost

2/ obnovit důvěru ve svazku muže a ženy. Je všeobecně známý psychologický poznatek, že začne-li jednou manžel svou ženu podezírat, neuvěří jí, ani kdyby soud rozhodl, že ji podezírání neprávem- právní rozhodnutí nezmění emoce. Pouze B-ží svědectví může být dostatečně přesvědčivé. Proto B-h vykoná zázrak, aby uklidnil podezírajícího manžela.

Jak to probíhá: Muž a vdaná žena se vzdálí do ústraní takovým způsobem a na tak dlouhou dobu, že mohli zhřešit. Již před tím manžel pocituje žárlivost, pramenící z dřívějšího nevhodného chování ženy a začne ženu a druhého muže podezírat. Varuje svou ženu, aby se s tímto mužem neuchylovala do soukromí, ale ona varování nedbá. Dva svědkové dosvědčí, že ti dva byli spolu a měli příležitost spáchat cizoložství, avšak neviděli, zda to skutečně spáchali: „poskvrnili se- neposkvrnili se“. Žena nebyla donucena vzdálit se s oním mužem či spáchat cizoložství- pokud by byla donucena, bude nevinna.

„veed ejn bach - ale není svědkem proti“

Je užito singuláru, to naznačuje, že stačí jeden svědek k ukončení manželství, ježto existují vážné důvody k podezření. Obvykle při tomto obvinění jedno svědectví nestačí a nesmí být uložen žádný fyzický trest, ale v tomto případě je svědectví dostačující, protože je potvrzeno faktem, že se vzdálili do ústraní, což stačí k žádosti o rozvod.

Pokojná oběť žárlivosti

Ramban- Poškozený manžel přinese pokojnou oběť za svou ženu; není to normální oběť, má přinést smíření a odpuštění, je to připomínka hříchu, z něhož je obviněna a jejího nepatřičného chování, když odešla s jiným mužem do ústraní, takže ještě vzrostlo podezření. Z toho důvodu také přináší oběť manžel, bylo by nevhodné, aby žena přinesla oběť, která vzbudí B-ží hněv proti ní.

Raši- Složení oběti dokládá její účel a má svou symboliku: hrubá mouka z ječmene- hrubá proto, že

jednala hrubě a ječmen, kterým se obvykle krmí dobytek, protože samu sebe ponižila a chovala se jako zvíře. Oběť není zjemněna olejem a kadidlem jako jiné pokojné oběti, protože kadidlo připomíná vůni prametek a olej symbolizuje světlo, kdežto žena se nechovala podle vzoru prametek a uchýlila se do tmy, aby ukryla svůj hřích. Verš nazývá tuto oběť obětí žárlivosti – v plurálu, neboť žena vzbudila jak odpor svého muže, tak i Tvůrce.

Vyznání

Sifre- Vzhledem k vážnosti obvinění a k hořkému konci (prokáže-li se její vina), pokouší se kohen přimět ženu k přiznání hříchu, i když by nebyla potrestána, pokud chybí důkazy. Jestli je opravdu nevinna, měla by podstoupit zkoušku, jež by ji plně ospravedlnila.

„majim kdošim - svatá voda“

Raši- Voda se brala z nádrže na nádvoří svatyně- kiyoru. Nádobu už svým původem připomínala čistotu židovských žen a jejich oddanost manželovi (viz Ex 38:8). Tato voda byla tedy vhodným prostředkem k potrestání nevěrné ženy. Hliněná nádoba symbolizuje ironicky vzácný pohár, do něhož nalévala víno svému milenci.

Ramban- Hlína ji donutí myslet na to, že může zemřít a vrátit se do hlíny.

„heafar- prach“

V poušti tvořil podlahu svatyně pouštní písek, jeruzalémský Chrám měl podlahu z mramoru. Aby tento příkaz mohl být vyplněn, zvedl se jeden z kamenných kvádrů podlahy, aby se ukázala hlína pod ním. (Sota 15b)

„lifnej hašem“

Raši- Kohen ji vede z místa na místo vchodem nádvoří, odkryje jí vlasy a oběť vloží do jejích natažených dlaní, aby ji ponižil a unavil- v naději, že se přizná, pokud je vinna. Verš pokládá za samozřejmé, že měla hlavu zakrytou, dokud ji kohen neodkryl, z toho vyvozují Moudří, že je hanebné, když vdaná žena chodí prostovlasá.

„mej hamarim - hořké vody“

Raši- Voda není ve skutečnosti hořká, hořký je její účín na provinilou, neboť jí způsobí smrt.

Přísaha

Raši- Kohen pronese přísahu, jíž na sebe žena bere následky činu, z něhož je obviněna. Aby byla přísaha platná, musí obsahovat dvě alternativy, tj. vinná i nevinna. Text přísahy začíná možností nevinny, protože při hrdelních činech musí soud vždy začít argumenty pro osvobození.

„hinaki - buď nedotčena“

Sforno- Bude očištěna z manželova obvinění a nedotčena tím, že byla neprávem vzata do přísahy. V tom případě je odpovědná za to, že přivodila přísahu svým chováním, jež vzbudilo manželovo podezření. Nyní je očištěna od trestu za tento hřích.

„veat ki satit - ale jestli jsi sešla z cesty“

Touto částí přísahy žena přijímá trest, pokud je vinna.

„leala veliševua- přísežná kletba“

Raši- Tj. jestli jsi vinna a zemřeš strašnou smrtí, lidé proklejí své nepřátele, ať je stihne tvůj osud a budou-li chtít stvrdit přísahu, řeknou: Jestliže lžu, ať mě stihne její osud.

„**jereched nofelet**- ať tvůj klín potratí“

Chizkuni- Lúno je trestáno za to, co hříšného udělalo.

„**amen, amen**“

Člověk se zaváže přísahou, když na vyslechnutí slov přísahy odpoví Amen.

Pergamen

Kohen na něj napíše přísahu. Obvykle je zakázáno vymazat B-ží jméno a kdo to udělá, je potrestán mrskáním (Rambam, Hilchot Jesode Ha Tora 6:1,2) ale B-h přikázal, že je dovoleno vymazat Jeho jméno, když to přinese smír mezi manželi. (Jerušalmi Sota 1:4)

„**vehiška** - když dá (ženě“

Raši- Vodu jí dá, až když se vykonala oběť, jak uvádí v. 25-27.

„**venizrea zara** - bude mít potomky“

Raši- Bude rodit lehčeji. Jestli předtím trpěla porodními bolestmi, nyní bude porod lehčí; jestli předtím byly její děti snědé, nyní budou světlé.

Ibn Ezra, Rašbam- Anebo jí B-h dá dítě v náhradu za tuto zkoušku.

„**venika haiš** - muž bude nevinný“

Raši- Tj. pokud žena zemře, protože byla vinna, na jejího manžela nepadne vina za to, že smrt způsobil. Naopak byla-li žena nevinná, muž smí pokračovat v manželských stycích vzdor svému předchozímu podezření.

„**meavon**- bez viny“

Ramban- Moudří z této fráze odvozuji (Sota 47b), že zkouška hořkou vodou je účinná pouze tehdy, je-li ženin manžel sám bez hříchu, avšak jestliže i on se choval nemravně, voda nebude mít žádný účinek na jeho ženu. Jen morálně čistý muž může náležitě ocenit manželský svazek a přivolat zázrak, trestající cizoložství.

„**tisa et-avona** - ponese svou vinu“

Sforno- Jestliže se provinila, zemře. Ale i když voda prokáže její nevinu, bude veřejně ponížena za to, že odešla přes manželovo napomenutí do ústraní s předpokládaným cizoložníkem.

Nazír

Tóra dovoluje, aby muž či žena přijal dobrovolně status nazíra, který má tato omezení:

1/ zákaz pít víno či jíst produkty hroznů

2/ zákaz stříhání vlasů

3/ zákaz znečištění od lidské mrtvoly

Nazírství však není seznam zákazů, jež nazír krátkodobě bere na sebe slibem „tímto jsem nazírem“. Je to stav svatosti a z tohoto vyššího duchovního stavu plynou jednotlivé zákazy- nazír přijme stav svatosti a Tóra stanovuje, že tato svatost je neslučitelná s uvedenými zakázanými činnostmi.

Poněvadž Tóra uvádí řád pro nazíry bezprostředně po zkoušce soty, odvozuji Moudří, že

kdo uvidí sotu v jejím ponížení, měl by si nazírským slibem zakázat pít vína (Sota 2a). Sota šla za svou smyslnou vášní a nechala srdce převládnout nad rozumem- touha po rozkoši zvítězila nad povinností k B-hu. Její příklad ukazuje, jak snadno lidé podlehnou svodům; pak v nich vyhrává zlý pud a cizoložství se jim zdá přijatelné. Kdo vidí strašnou smrt soty po vypití hořké vody, může být ovládnut představou svodů, neboť lidská fantazie se lehce vznítí. Tomu chce Tóra předejít a proto říká, že člověk se má zdržet pítí vína a povzbudit v sobě duchovní impulsy. Nazírský zákaz pítí nám říká, že oddat se duchovnímu životu znamená zavřít dveře pokušení, jež zahubilo sotu.

„**jaflí** - vzdálí se“

Raši- Nazír se chce oddělit od svodů svého okolí

Targum překládá slovo jako „vysloví“- nazírský slib musí být zřetelně vysloven.

Ibn Ezra- jiný výklad- „kdo udělá něco nezvyklého“- vskutku je nezvyklé, aby někdo složil slib, který ho vzdálí fyzických potěšení, jež druhé tak lákají.

Všechny uvedené výklady jsou platné halachicky i filosoficky.

„**mijajin vešchar** - od vína a opojného nápoje“

Raši- „šechar= staré víno= opojné“, protože stárím plně fermentuje a je alkoholické. Jsou však zakázány veškeré produkty z hroznů, ať je v nich alkohol nebo ne. Jiné alkoholické nápoje však nejsou zakázány.

„**chomec** - ocet“

Tj. vinný ocet. Podle Mesilat Ješarim kpt.11 jsou tyto zákazy ukázkou zákazů, jež podle Tóry mají stanovit Moudří jako „ohradu“ kolem zákazů Tóry (mievot lo-taase). Není jen zákaz pít víno, Tóra přidává zákaz všech produktů z hroznů, aby nazír nebyl v blízkosti pokrmů, jež by ho svedly k pítí zakázaných nápojů.

„**leol-jemej** - po celou dobu“

Minimální doba nazírství je 30 dní, ale lze je přijmout na delší dobu.

„**taar lo-jaavor** - břitvou nebude.“

Sforno- Zákaz stříhání vlasů pomůže člověku vyhnout se předvádění svého fyzického vzhledu

Rb.Hirsch- Vlasy symbolizují oddělenost od vnějšího světa, protože chrání pokožku. Když si tedy nazír nestříhá vlasy, vytvoří si tím překážku mezi sebou a okolím, takže každý nazířův čin je zasvěcen B-hu.

„**leaviv uleimo** - svému otci a matce“

Sforno- Tak jako kohen gadol, ani nazír nesmí dovolit, aby cokoliv narušilo jeho svatost, již vzal dobrovolně na sebe.

„**nezer** - koruna“

Nejviditelnějším znamením nazírový svatosti jsou vlasy- koruna oddanosti B-hu.

Ne nadále znečištění

Když se nazír během svého nazírského období znečistí od mrtvoly, zruší se dny, které již z období uplynuly. Vykoná obřad a začne své nazírské období znovu.

„**befeta pitom** - zcela nenadále“

Raši- Nečistota ho překvapila, stal se nečistý náhodně či z nedbalosti, nechtěně se dotkl mrtvoly. Obřad se musí vykonat, i když bylo znečištění úmyslné.

„**bejom taharato**- v den, kdy se bude očišťovat“

Raši- Tj. sedmidenní proces očištění.

„**štej torim** - dvě hrdličky“

Rb.Hirsch- Ptáci symbolizují schopnost povznést se k duchovní výši. Obětováním se zdůrazní stoupání vzhůru od nečistoty (jež zrušila předchozí nazírské období) a připravenost začít znovu.

„**meašer chata**- že se prohřešil“

Raši- cituje dva názory Moudrých:

1/ nazír zhřešil tím, že nedával lépe pozor, aby se vyhnul znečištění (Sifre)

2/ zhřešil tím, že se poskrvnil pitím vína (Nedarim 10a)

„**vekodaš et rošo** - posvěti mu hlavu“

Raši- tj. tím, že začne nové období nazírství.

Řád pro nazíra

„**javi oto** - přivede se“

Sforno- Proč Tóra neříká prostě „javo- přijde“? Normálně by stačilo, aby někdo přivedl nazíra ke kohenovi, tak jako jer přiveden mecora, který má být očištěn od caarat (viz Lv 14:2). Ale ten, kdo ho přivede, musí být bohabojnější než mecora. A pak, ježto obřad pro nazíra musí vykonat kohen, nazír musí být přiveden, ale kdo je dost bohabojný, aby přivedl žida, který úspěšně dokončil nazírské období- dobrovolné období sebeposvěcení? Nikdo. Proto Tóra říká „přivede se“ (sám sebe).

„**lechatat** oběť za hřích“

Ramban- Proč nazír přináší oběť za hřích po skončeném období svatosti a oddanosti B-hu? Protože by bylo dobré i nadále se vzdalovat světských pokušení a prodloužit slib nazírství. Oběť za hřích smiřuje za rozhodnutí vrátit se k světským záležitostem.

„**lišlamim** - pokojné oběti“

Ibn Ezra- Pokojná oběť je symbolem potěšení a spokojenosti, nazír ji přináší z radosti nad splněním svého slibu.

„**vesal macot** - koš nekvašených chlebů“

Haamek davar- Tj. oba druhy chlebů, zmíněné dále ve verši, se nesou v témže koši. Tyto chleby byly jako ty, jež jsou součástí toda- děkovné oběti (viz Lv 7:12), jíž člověk vzdává dík a chválu B-hu za pomoc v nebezpečí. Nazír děkuje B-hu, že mu dovolil dosáhnout vysoké roviny svatosti.

„**uminchatam veniskejhem** - jejich přídavná oběť a úlitby“

Raši- Přídavná oběť a úlitba vína provází všechny oběti pozdvihování a pokojné oběti (nikoli však oběti za hřích). Dvě zvířecí oběti zde uvedené jsou neobvyklé tím, že je provází koš nekvašených chlebů, proto je nutné výslovně říci, že přídavná oběť a úlitba se nesmí vynechat.

„**petach chol hamoed**- u vchodu do stanu setkávání“

Raši- Verš nelze chápat doslovně, bylo by krajně nevhodné, aby si nazír ostříhal vlasy na nádvoří před svatyní. Spíše se říká, kdy si nazír vlasy ostříhá- verš 16 uvádí, že pokojná oběť je přinesena

před Hospodina a náš verš říká, že po této oběti si nazír ostříhá vlasy.

„**tachat zevach hašlamim** - pod pokojnou obětí“

Rb.Hirsch- Vlasy byly symbolem nazírova odloučení od společnosti a vzdálení se od světského života a jeho svodů. Naopak pokojná oběť symbolizuje blahobyť a podíl na životě společenství. Nyní, když se nazír duchovně pozvedl a připravil se na návrat do společenství, dá ustřížené vlasy pod obětní části na znamení, že podřizuje svůj život povinnosti podílet se na životě národa.

„**hazeroa bešela** - važené plece“

Tato část oběti je dar pro kněží, kteří ji snědí. Toto je jediná oběť, z níž dostanou plece a dostanou ji vedle částí, jež kohanim připadají ze všech pokojných obětí.

„**jište hanazír** - nazír smí pít“

Avnej Nezer- Proč je stále nazýván nazírem, když už své nazírské období ukončil? Cílem jeho slibu bylo dosáhnout duchovního pozvednutí a udržet si je. Tak dlouho, dokud je lepším člověkem, nazývá ho Tóra nazírem.

„**zot torat hanazír** - toto je řád pro nazíra“

Ramban- První část verše mluví o běžném nazírovi, který dá slib bez přesného určení, které oběti přinese. Po skončení nazírského období „toto je řád“, tj. přinese oběti uvedené ve v.13-20.

„**milvad**- kromě toho“

Ibn Ezra- Když někdo udělá nazírský slib, smí – a měl by- slíbit, že přinese oběť pozdvihování a přídavnou,

Raši- podle svých prostředků. Avšak - jako u všech obětí smiřujících za hřích- člověk nesmí přinést víc obětí za hřích či za vinu, než stanovuje Tóra.

Kněžské požehnání

Rb.Hirsch- Moše dostal příkaz poučit kohanim, že mají výsadu i povinnost žehnat národu Izraele, v Chrámě i v synagoze. Neznamena to, že snad mají nějakou moc udělit či odejmout požehnání- pouze B-h může lidem zaručit úspěch, hojnost a štěstí. Znamená to, že součástí jejich chrámové služby je být ústy, jimiž B-h požehná svému lidu. V synagoze se vkládá toto požehnání do šmone esre, po Rece- požehnání, jímž prosíme o navrácení chrámové služby do Jeruzaléma. Aby se zdůraznilo, že požehnání pochází od B-ha samotného, končí B-žím ujištěním, že B-h dá své požehnání dětem Izraele.

„**lemor**- řka“

Or HaChajim- Totéž slovo bylo již v předchozím verši. Opakování znamená, že Moše dostal přikázáno předat slova kněžím svého pokolení a že kohanim je mají předat svým potomkům, takže kohanim budou vždy říkat toto požehnání.

Sifre a další komentátoři- první ze tří požehnání se týká hmotného blahobytu, druhé duchovních věcí- znalosti Tóry a B-žihó vnuknutí, třetí B-ží slitovnosti větší, než si člověk zaslouží, odpuštění hříchů a daru pokoje.

Jevarechecha- 1. požehnání

Jevarechecha- žehnej ti Hospodin.

Sifra- Ať ti B-h dá požehnání uvedená v Tóře (Dt 28:1-14): aby Izrael zvítězil nad nepřáteli, byl vyvýšen nad ostatní národy, aby jeho úroda i podnikání byly zdárné, jeho potomstvo četné a zdravé atd.

Ibn Ezra- Jakkoli je jasné, že hmotný prospěch má jen vedlejší roli v B-žím plánu i v duchovním usilování Izraele, přece však „im ejn kemach ejn tora- jestliže není mouka, není Tóra“ (Avot 3:15), tj. B-h požehná Izrael blahobytem, aby mu umožnil věnovat se studiu Tóry a vykonávání micvot.

Rb.Hirsch- Toto požehnání končí prosbou, aby nás B-h chránil, z toho plyne, že je řeč o tom, co ochranu vyžaduje. Duchovní požehnání je chráněno zásluhami, hodnotou osoby příjemce, hmotné požehnání však je vždy ohroženo vnějšími vlivy.

Haamek Davar- výraz „žehnejž“ je obecný, konkrétní podoba požehnání závisí na potřebách každého jednotlivce: student bude požehnan ve svém učení, obchodník ve svém obchodování. Stejně i vděčnost za B-ží požehnání se musí vyjádřit podle míry a podoby požehnání.

„vejšmerecha- a opatruj“

Raši- Ať B-h chrání tvůj požehnaný blahobyť, aby ti ho lupiči nevzali. To může zaručit pouze B-h. Král, jenž pošle svému služebníku ohromný dar, nemůže jej uchránit před nebezpečím a pokud ozbrojení lupiči dar seberou, co zbude obdarovanému?

Malbim- Fyzická požehnání jsou křehká už ze své podstaty, protože zdraví, podmínky podnikání i charakter člověka podléhají změnám. Prosíme-li tedy o B-ží ochranu toho, co je nám dáno, požehnání nikdy nepomine.

Bamidbar Raba- Ať ti B-h požehná majetkem a chrání tě, abys majetku využil ke konání micvot.

Jelkut Jehuda- Neboť nejlepší způsob, jak uchránit svůj majetek, je použít jej k milodarům a dobrým skutkům, to nám zaručí stálost B-žeho požehnání.

Jaer- 2. požehnání

Jaer hašem- Ať tě B-h ozáří
Je to odkaz na meor tora- světlo Tóry (Př 6:23): „Vždyť příkaz je lampa a Tóra světlo“ (Sifre)

Sforno- Ať tě B-h osvíti tak, abys byl schopen chápat úžasnou moudrost Tóry a B-žeho Stvoření.

Tanchuma- Ať ti B-h dá děti, které vyniknou v Tóře.

„panav- svou tvář“

Rb.Hirsch, Haamek Davar- Nutno chápat obrazně, B-h je netělesný. V tomto kontextu se odkazuje k zjevení B-ží vládě nad světem.

Skrze učení Tóry a své proroky B-h osvětluje (jaer- rozdávat, or-světlo) své dílo světa. Můžeme tedy chápat záměr Stvoření, a to nám zase pomáhá lépe chápat B-ží velikost a vůli. Pak každý porozumí, že hmotné požehnání pochází od Něho.

„vichunecha- Ať je ti milostivý“

Sifre- Ať způsobí, že získáš přízeň druhých. Ale když nám B-h dává světlo své Tóry a Svou

přítomnost, cožpak potřebujeme ještě víc přízně? Člověk může mít ty nejlepší vlastnosti, ale dokud si jich jeho bližní nevšimnou a nepoznají je, nebude s nimi člověk v dobrých vztazích. Milost, o níž se tu mluví, je, aby druzí měli člověka rádi. Tím požehnáním také B-h umožní jiným národům pochopit naši hodnotu.

Ramban- Izrael najde milost v B-žích očích

Sifre- B-h ti bude milostivý, když ti dá znalost Tóry a moudrost i vůli využívat znalostí plně a náležitě. Doplní se tak první polovina požehnání, ať ti B-h dá znalost Tóry i vnímavost k pochopení Jeho záměru. (Rb.Hirsch)

Jisa- 3. požehnání

Jisa hašem panav elejch- Ať Hospodin obrátí svou tvář k tobě.

Raši- Ať potlačí svůj hněv, tj. i když jsi hříšný, B-h ti prokáže zvláštní ohledy a nepotrestá tě.

Maharzu- Tvář člověka je indikátorem jeho vztahu k druhým: když se člověk na druhého zlobí, odmítá se na něho i podívat a když někdo poškodí souseda a dluží mu, stydí se podívat se mu do tváře. Když B-h „obrátil tvář“ k Izraeli, je to znamení, že se na Izrael nehněvá a my můžeme chodit se vztyčenou hlavou, i přes svou hříšnost.

Moudří se ptají: Jak lze říci, že B-h prokáže Izraeli zvláštní ohledy, které si nezaslouží, což neříká Tóra (Dt 10:17): „Jenž nebere ohled na osobu a nepřijímá úplatek“? Proselytka Bloria se na to zeptala rabana Gamliela a odpověděl jí rb. Jose haKohen: B-h milosrdně odpouští hříchy spáchané proti Němu, avšak odmítá projevit přízeň tomu, kdo hřeší proti svým bližním, pokud se ten člověk nejdřív s nimi nesmíří a nezíská od nich odpuštění. (Roš Hašana 17b).

Midraš Bamidbar Raba 11:7 uvádí stejnou otázku, ale odpovídá, že Izrael bude mít B-ží přízeň. B-h říká: Tak jako oni mají rádi Mne, Já mám rád je. Jak to? V Mé Tóře je psáno (Dt 8:10): „Budeš jist dosyta a budeš žehnat Hospodinu (tj. budeš říkat Birkat hamazon- požehnání po jídle). Ale i když židovské rodiny nemají dostatek jídla, aby jedly do sytosti, mají ke Mně ohledy a žehnají Mně i za tak málo jídla jako je k'zajit (množství olivy, asi 25 g) či k'bejca (množství vejce, asi dvojnásobek k'zajit).

„vejasem lecha šalom- a dejž ti pokoj“

Sifra, Bechukotaj- Člověk může mít blahobyť, zdraví, jídlo i pití, ale nemá-li mír, je všechno bezcenné. Požehnání tedy končí darem pokoje.

Mišna- rb. Šimon ben Chalafta řekl: Svatý, budiž požehnan, nenašel jinou nádobu, jež udrží požehnání Izraele, než mír a pokoj.

Midraš (Ktav Sofer) – „pokoj, když vcházíš, pokoj, když odcházíš, pokojné vztahy s každým.“ To naznačuje tři roviny pokoje: v rodině, v zemi, v níž žiješ, ve světě.

Or HaChajim- Mír není pouhá absence války. Je to vyváženost mezi protikladnými silami. V člověku je to rovnováha mezi potřebami těla a vyšší povinností k duši. Ve světě je to rovnováha mezi nekonečným množstvím různých elementů i mezi svatým a světským. Když Izrael hřeší, poruší tuto rovnováhu,

protože neužívá náležitě fyzických i lidských zdrojů, jež B-h dal světu. Tím se vytvoří bariéra mezi B-hem a Jeho národem, bariéra, již B-h ze soucitu odstraní, takže se můžeme kát a vrátit se do požehnaného stavu pokojné harmonie.

Oběti kmenových vůdců

Rb.Bachja- Prvního nisanu, v den, kdy byla posvěcena svatyně a kdy Aharon poprvé udělil kněžské požehnání, přinesli vůdcové 12 kmenů své vlastní oběti na oslavu této události. Přivedli také skot a vozy, aby pomohli levitům s přenášením svatyně za pochodu pouští. Moše rozdělil zvířata i vozy podle úkolů levitských rodů.

Midraš uvádí, že Moše odmítal nejprve- po odstrašující smrti Nadava a Abihua, kteří zemřeli kvůli nevyžádanému kadidlu- přijmout oběti kmenových vůdců, protože je B-h nepřikázal. Ale B-h řekl Mošemu, že úmysl vůdců je čistý a oběti mohou být přijaty.

„moše“

Raši- I když svatyni postavili Becalel, Oholiab a jejich druhové, Tóra to připisuje Mošemu, který znal přesné rozměry každé součásti a zajistil, aby řemeslníci pochopili, co mají udělat a řádně to také provedli.

„hamizbeach - oltář“

Ibn Ezra- Vnější oltář je zmíněn, protože uvádí výčet obětí, které na něm mají být přineseny.

„vajimšachem vajkadeš otam - pomazal je a posvětil“

Sifre- Posvěcení celé svatyně není účinné, pokud nebyly pomazány všechny její součásti, proto se znovu zmiňuje pomazání.

Rb.Hirsch- Svatyně byla nedílný celek, v němž každá součást měla svůj svatý význam a všechny společně měly ještě další. Nemohly být posvěceny kus po kuse, ale až když byly všechny pomazány.

„hem nesiej hamatot - vůdcové kmenů ...“

Raši- Získali své postavení, protože byli v Egyptě židovskými předáky a ochotně snášeli raději bití od Egyptanů, než aby utiskovali své bratry.

„al šnej-hanesiim - po jednom od dvou.“

Sforno- Byl to projev bratrské lásky a učinil je hodnými, aby mezi nimi přebývala B-ží přítomnost.

„vajakrivu - a přivedli“

Haamek Davar- I když měli vysoké postavení, nesvěřili tuto podřadnou práci služebníkům, ale z úcty ke svatyni sami přivedli vozy i tažné voly.

„kach - vezmi“

Moše se domníval, že levité mají nést všechny části svatyně na ramenou, i velmi těžké desky. Podle kmenových vůdců naopak je vhodné použít k tomu vozů. B-h přikázal Mošemu přijmout vozy i tažná zvířata a přidělit je levitům podle náročnosti toho, co mají nosit.

„vajakrivu hanesiim - přinesli před něj...“

Když byly přijaty vozy a dobytek, přinesli vůdcové oběti na oslavu svatyně. Tato iniciativa kmenových vůdců se stala vzorem pro budoucnost,

když Šlomo i anšej kneset hagdola oslavili posvěcení obou Chrámů obětmi (viz 2 Pa 7:5, 1Kr 8:63, Ez 6:16-17). I 3. Chrám bude oslaven zvláštními obětmi- viz Ez 43:26-27).

Midraš- I když všech 12 obětí bylo stejných, každá vyjadřovala zvláštní poslání toho kterého kmene, každá tedy byla jedinečná svou duchovní podstatou. Proto popisuje Tóra každou oběť samostatně, ale stejnými slovy.

Každý, kdo přinese oběť, musí upřímně pociťovat niterné pokání a touhu přiblížit se více B-hu. Kmenoví vůdci měli tuto vnitřní oddanost a vyjádřili tedy jak svou niternou touhu, tak odhodlání svého kmene sdílet oslavu svatyně s celým národem.

„naši echad hajom - jeden vůdce každý den“

Raši- Chtěli přinést všechny své oběti společně tentýž den, ale B-h přikázal, aby každý přinesl oběť jeden den, aby se každému prokázala stejná úcta a prodloužila se oslava. Moše nevěděl, v jakém pořadí mají být oběti přineseny, proto B-h přikázal, že pořadí má být stejné jako když putují pouští.

„et- karbano - svou oběť“

Or Ha Chajim- Výraz vyjadřuje jedinečnost Nachšona, nenajdeme jej u dalších kmenových vůdců. Když někdo přinese oběť, nepřináší jen zvíře a další složky oběti, ale i ducha svatosti, který získaly jeho skutky- to je jeho vlastní, osobní oběť. V tomto smyslu byl Nachšon nejskvělejší z z vůdců a Tóra zdůrazňuje, že přinesl svou vlastní oběť. Také jedinému Nachšonovi je v popisu jeho oběti dán titul vůdce, neboť byl velmi skromný a nepovažoval sám sebe za lepšího než je kdokoli z jeho kmene.

Symbolika obětí

I když všech 12 vůdců přineslo stejnou oběť, výběr dalších přínáležitostí obětí vyjadřuje odlišné symboly, např. Nachšonova oběť- části obětí symbolizují praotce světa i Izraele a některé významné události dějin Izraele:

Numerická hodnota kaarat kesef- stříbrná mísa= 930, tj. délka Adamova života. Váha mísy 130 šekelů odpovídá věku, kdy Adam s Evou zplodili Setha (viz Gn 5:3).

Mizrak echad kesef- stříbrná nádrž, numerická hodnota= 520, tj. 500- odkaz na věk Noacha při narození jeho prvního dítěte, 20- narážka na počet let před narozením dítěte, kdy B-h řekl Noachovi, že přijde potopa.

70 šekelů= 70 národů, jež vzešly z Noacha

Pánvička, podobající se ruce- symbolizuje Tóru, jež nám byla dána z rukou B-žích. Její váha 10 šekelů= desatero přikázání.

Ketoret- kadidlo- kof a dalet lze zaměnit, pak bude numerická hodnota 613= 613 přikázů a zákazů Tóry.

Mladý býček= Avraham, jenž toto zvíře užil k oběti – viz Gn 18:7.

Beran= Jicchak, jenž byl na oltáři nahrazen beranem – viz Gn 22:13.

Ovce= Jakov, který se u Lavana staral o stáda ovcí- Gn 30:40.

Kozel= oběť za hřích, smiřující hřích Josefových bratří, kteří prodali Josefa do otroctví a pak zabili kozla- Gn 37:31.

Dvě krávy pro pokojnou oběť= Moše a Aharon, kteří přinesli mír mezi nebeským Otcem a Izraelem.

Tři skupiny po pěti zvířatech= Tři složky národa: kohanim, levité, jistraelim, také tři části Písma: Tóra, proroci- neviim, spisy- ketuvim. Odkaz na 5 částí Mošeho Tóry a 5 příkázání na každé z obou desek Zákona.

„**bajom haševii** - sedmého dne“

Tj. o šabat. Obvykle se o šabat směly přinášet pouze společné, ne soukromé oběti, ale B-h přikázal, aby byly oběti kmenových vůdců přineseny o šabat na oslavu svatyně. (Daat Zekenim)

Raši- Kmenoví vůdci koupili oběti ze svých vlastních prostředků, proto Tóra říká „toto je oběť toho...“. Oběti byly přineseny v době, kdy byli vůdcové –jakož i zbytek národa- mimořádně majetní z kořisti, kterou sebrali po rozdělení moře. Moudří uvádějí, že každý Žid měl mnoho oslů s nákladem zlata a stříbra. (Bechorot 5b). Oběti

kmenových vůdců určitě nepředstavovaly žádnou finanční zátěž, vůdcové byli stejně bohatí předtím i potom. Tóra však přesto říká, že každý zakoupil oběť za své peníze, aby ukázala, že B-h odmění, co Žid udělá kvůli Němu- ať je jeho finanční oběť malá či velká. Každý si pak uvědomí, jak velká odměna ho čeká, jestliže bude upřímně podporovat jednotlivce v nouzi či instituce, nezbytné k rozvíjení židovského cítění.

Celkový počet

Ramban- Tóra vyjmenovala jednotlivě všech 12 obětí a nyní udává celkový počet, aby projevila stejnou úctu všem kmenovým vůdcům.

„**acharej himašach oto** - když byla pomazána“

Imrej Emet- Verš 84 jakoby říká, že oběti byly přineseny v den pomazání, zde se popisuje, že byly přineseny až potom. Je to mravní naučení: Tóra nám říká, že Židé si uchovali své nadšení, jež cítili v den oslavy i poté, co byla svatyně pomazána.

Moše vchází do svatyně

Rb.Hirsch- Když kmenoví vůdcové přivítali šechínu, Moše vstoupil do svatyně, aby vyslechl B-ží slovo.

JUDAISMUS PRO DNEŠEK

Prastará víra s moderním poselstvím

JOHN D. RAYNER a BERNARD HOOKER

RADOST A VESELÍ

Menší svátky a pústy

„Menší“ svátky mají menší význam než „větší“, o nichž jsme psali v předešlé kapitole. Nejsou v plném smyslu „jom tov“, nevyžaduje se klid od práce a doma se neslaví kiduš.

Menší svátek Chanukka má podklad ve vítězném povstání Makabejců proti řecko-syrskému králi Antiochu Epifanovi, jenž chtěl po obsazení Judeje nahradit judaismus pohanským náboženstvím. Průběh povstání najdeme v knihách Makabejských v apokryfech. Svátek oslavuje znovuzbudování Chrámu po r.165 př.o.l., poté, co byl dobyt na Syřanech, vyčištěn a obnoven pro židovské bohoslužby. Oslavuje vlastně vítězství „nemnohých“ nad „mnohými“, dává povzbuzení všem minoritám, aby se držely svých zásad, protože spravedlnost nakonec zvítězí. Připomíná se také historická oběť a odpor Makabejských a jejich stoupců, jež zajistila přežití monoteismu obecně a judaismu zvláště.

Svátek začíná 25.kislevu (listopad-prosinec) a trvá 8 dní. V domovech se rozsvěcuje speciální svícen- chanukkija s 8 rameny pro svíčky a s devátým- sluhou (šamaš), sloužícím k zapalování ostatních. První večer rozsvítí „šamaš-sluha“ jednu svíci (hoří do vyhoření) k pobožnosti. Po všech 8 večerů se tak zapalují svíce, vždy následující večer

o jednu více než večer předchozí, až poslední večer hoří všechny. Talmudická legenda vysvětluje tento obřad poukazem na zázrak olejové lampičky, hořící v Chrámu po 8 dní, namísto předpokládaného 1 dne. Skutečný původ zvyku souvisí pravděpodobně se slavnostmi zimního slunovratu, jež připadaly na tuto dobu.

Dnes můžeme v chanukkiji vidět symbolické poučení: že naše víra roste z malého začátku, až se rozzáří plným jasnem, že síla našeho náboženského poselství se umocní- tak jako u svíček na svícnu- když se jeden připojí k druhému, třetímu atd., až není žádná mezera mezi nimi, a že tak jako služební svíce zapaluje ostatní, tak Žid jako B-ží sluha přináší světlo národům lidstva.

Bývá zvykem přichystat o tomto svátku pohoštění dětem a dávat jim dárky. Jedna z oblíbených her je s káčou-sevivonem, na němž jsou napsána hebrejská písmena nun, gimel, het a šin, vykládaná někdy jako zkratka slov tvořících větu „Nes gadol haja šam-velký zázrak se tam stal“, a představují počet sladkostí, oříšků, mincí, které se mají vzít z banku nebo zaplatit do něj. Synagogální bohoslužba obsahuje, jako o šaloš regalim, zpěv hallelu-chvalozpěvu.

Menší svátek Purim-Losy se slaví 14.adaru (únor-březen), v přestupném roce pak 14.adaru šeni. Historii tohoto svátku najdeme v knize Ester. Popisuje se tam, jak královna Ester zachránila perské Židy od záhuby,

již zosnoval podlý Haman, když metáním losů určil Židům jejich den zkázy- podle pověsti byl právě toho dne jeho plán zmařen a „Židům vzešla radost a světlo, veselí a pocta“ (Est.8:16). Kritické zkoumání této knihy dospělo k závěru, že legenda postrádá historický základ i náboženský a etický smysl. Tyto důvody vedly několik liberálních židovských kongregací k tomu, že svátek zcela či zčásti ignorují. Většina synagog však věnuje svátku pozornost, jmenovitě čtení úryvků z knihy Ester o šabat, který svátku předchází, když už ne o svátku samém; pořádají také slavnost pro děti. Tyto synagogy neodmítají kritiku knihy Ester, pociťují však knihu jako sice fiktivní, ale přece jen zkušenost, jakou židovský národ procházel v dějinách až příliš často. Pokládají také problematické rysy knihy Ester za neutralizované rozpustilým, karnevalovým rázem oslav. Veselí tohoto svátku je nutnou protiváhou ke všem „vážným“ svátkům židovského roku –v tom je psychologická hodnota Purim. Oslava sestává z her, slavností, maškarád, obdarování chudých apod. V dnešním Izraeli se konají průvody a svátek má charakter karnevalu. Jedí se speciální makové šátečky- Hamanovy taštičky (uši). V synagoze se čte ze svitku Ester a v průběhu čtení děti dupou či hrkají chřestítky a hrkačkami při každé zmínce o darebáku Hamanovi.

Je namístě zmínit se také o sefirat haomer- počítání omeru, tj. všech padesáti dní mezi Pesachem a Šavuot. Na 2.den Pesachu se obětoval omer- snop čerstvě sklizeného ječmene. Od toho dne se počítalo 49 dní do Šavuot (=50.den), kdy se obětovaly dva bochníky kvašeného chleba. Ortodoxní Židé během počítání např.neuzavírají sňatky. Původ je pravděpodobně v nějakém pohanském zvyku, ale je to spojováno i se smrtí většího počtu studentů rabi Akivy během tohoto období, jak zaznamenává Talmud (Jev.62b). Výjimkou ze strohosti počítání je 32.den- lag ba omer, popisovaný jako „svátek učenců“, protože podle jedné pasáže z Talmudu právě o tomto dni zmíněná náhoda zázračně ustala.

Některé liberální židovské synagogy oživují počítání mezi Pesachem a Šavuot, aby podtrhly

spojitost obou svátků- svátku vysvobození a svátku Tóry: svoboda sama o sobě totiž může lehce zdegenerovat do svévole a anarchie a proto musí být usměrněna zákonem, aby se zajistila ochrana svobody pro všechny; a podobně i zákon sám o sobě může snadno vést k totalitě a policejnímu státu, a je třeba alespoň jistá míra svobody, aby nedošlo k tyranii. Rabíni nazvali Šavuot názvem-Aceret (Završení), neboť jím vrcholí proces započatý o Pesachu. Jedna liberální židovská kongregace požaduje po svých členech, aby přinášeli každý den sefirat konzervované potraviny, a ty jsou pak o Šavuot rozdány potřebným.

Dalším menším svátkem je Nový rok stromů- Roš ha šana la ilanot, 15.ševatu (Tu bi švat), v sekulárním kalendáři leden-únor.Tento zvyk je poprvé zmíněn v Mišně (Roš ha šana 1:1).V Izraeli tou dobou končí zima a míza začíná nalévat pupeny, přinášejíc jarní květy. Zejména děti jsou vybízeny, aby sázely stromky. Při této příležitosti se také zveřejňuje činnost Židovského národního fondu (Keren kajemet le jisrael) v oblasti rekultivace a zalesňování.

Pro naši generaci je bezpochyby nejvýznamnějším svátkem ustavení Státu Izrael. Výročí 5.ijaru (duben-květen) se slaví jako Den nezávislosti (jom ha acmaut) a mnoho synagog koná děkovné bohoslužby, slavnosti apod. Unie liberálních a progresivních synagog byla první židovskou náboženskou organizací, jež sestavila zvláštní pořad bohoslužeb pro tento svátek.

Závěrem, ačkoli to v žádném případě není „den radosti a veselí“, musíme uvést nejsmutnější den židovského roku- Tiša be av (9.av). Připomíná se zboření 1.i 2. Chrámu a další tragédie židovských dějin. Svátek se zachovává čtyřiařicetihodinovým půstem, čte se z knihy Žalmů. Někteří liberální židé dávají přednost připomínce jiných dní židovského utrpení, např.Křišťálové noci (9.11.-nacisté zahájili kampaň proti Židům vypalováním synagog, týráním a zabíjením Židů), anebo Dne holocaustu- jom ha šoa (27.nissan- výročí povstání ve varšavském ghettu).Tři další postní dny-17.tammuz, 10.tevet, 3.tišri- připomínají různé události související s babilonským dobytím Judeje a pádem 1.Chrámu.Třebaže jsou zmíněny v Bibli, dnes je mnoho lidí nezná.

Zveřejněno s laskavým svolením autora i překladatele.

Šabat tento týden začíná v pátek v 20'26, a končí v sobotu v 21'49.

Délka dne je 15 hod 43 min; délka skutečné hodiny činí 78 minut, východ jitřenky 2'29; doporučený čas ranní modlitby (talit a tfilin) v 3'27 hod; východ slunce v 4'55; polovina dne 12'46; čas odpolední modlitby (mincha gedola) ve 13'16, (mincha ktana 17'21, plag mincha 19'00) západ slunce (škia) 20'38; východ hvězd v 21'18 podle Holešova (jihovýchodní Morava); Čechy + 10 minut; podle kalendáře Kaluach

Šavua tov (שבוע טוב) - dobrý týden – vydává Olam - Společnost Judaica Holešov, Osvobození 1133, www.olam.cz Kontaktní osoba Jiří Richter, e-mail olam@olam.cz tel. 573 396 046